

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

553. PLENARNO ZASEDANJE 15. IN 16. JULIJA 2020 (HIBRIDNA SEJA)

Resolucija – Prispevek Evropskega ekonomsko-socialnega odbora k delovnemu programu Evropske komisije za leto 2021, pripravljen na podlagi dela *ad hoc* skupine za prispevek EESO k delovnemu programu Evropske komisije za leto 2021

(2020/C 364/01)

Poročevalci: **Petr ZAHRADNÍK**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 15. in 16. julija 2020 (seja z dne 16. julija) s 140 glasovi za, 15 glasovi proti in 17 vzdržanimi glasovi sprejel naslednjo resolucijo:

1. Uvod

1.1 Kot je EESO poudaril v resoluciji o predlogih za obnovo in okrevanje po krizi zaradi COVID-19 ⁽¹⁾, toplo pozdravlja in v celoti podpira predloge, ki jih je Evropska komisija vključila v instrument za okrevanje *Next Generation EU* in v splošni proračun EU za obdobje 2021–2027. EESO upa in pričakuje, da bodo usmeritve, ki jih navaja Komisija v teh dokumentih, zaradi potrebe po okrevanju in obnovi po koronavirusni krizi v celoti in dejansko prenesene v delovni program Komisije za leto 2021.

1.2 Po mnenju EESO bi se moral delovni program osredotočiti na prestrukturiranje in izboljšanje našega gospodarstva in družbe tako, da bi temeljila na naslednjih načelih: varstvo človekovih in socialnih pravic, demokratičnih vrednot in pravne države; uresničitev celotnega potenciala enotnega trga; doseganje ciljev trajnostnega razvoja; vzpostavitev krožnega gospodarstva in doseganje podnebne nevtralnosti v EU najpozneje do leta 2050 ter zagotovitev dobrega upravljanja in demokratične odgovornosti.

1.3 EESO poudarja, da šest glavnih ambicij (evropski zeleni dogovor, Evropa, pripravljena na digitalno dobo, gospodarstvo za ljudi, močnejša Evropa v svetu, spodbujanje evropskega načina življenja in nova spodbuda za evropsko demokracijo), ki jih je izbrala Komisija, zagotavlja močan okvir za pripravo delovnega programa za leto 2021. Morda bi bilo treba več izrecne pozornosti nameniti naložbam in nujnosti, da se jih spodbudi, tudi z ukrepi, ki se sprejemajo v tem

⁽¹⁾ Resolucija o predlogih za obnovo in okrevanje po krizi zaradi COVID-19.

času. Nekatere podrobnosti o prihodnjem delovnem programu je mogoče najti v sporočilu Komisije o načrtu okrevanja za Evropo ^(?); novi predlogi bodo upoštevani v septembrskem govoru predsednice Komisije von der Leyen o stanju v Uniji in v njenem pismu o nameri Evropskemu parlamentu in Svetu. EESO ceni tudi, da je bil delovni program za leto 2020 prilagojen tako, da upošteva krizo zaradi COVID-19 in bi lahko nakazoval razvoj v bližnji prihodnosti.

1.4 EESO pozdravlja dejstvo, da je Evropska komisija v okviru okrevanja Evrope prilagodila svoj delovni program za leto 2020, da bi se odzvala na pandemijo COVID-19. Svoje delo je preusmerila in dala prednost ukrepom, ki so potrebni za zagon okrevanja in povečanje odpornosti, ob tem pa je še vedno zavezana izvajanju svojih vodilnih pobud, tj. evropskega zelenega dogovora in digitalne strategije, saj sta ključni za ponovni zagon evropskega gospodarstva in izgradnjo odpornejše, bolj trajnostne, pravičnejše in uspešnejše Evrope. EESO ugotavlja, da je bilo devet pobud preloženih na leto 2021.

1.5 Zlasti zdaj, ko vidimo, kako pomembno je sodelovanje med državami v teh kriznih časih, EESO upa, da bo prihodnja konferenca o prihodnosti Evrope privedla do okrepitev in poglobitve institucionalne strukture EU ter resnične obnove projekta EU, da se bo Unija zmoгла soočiti z izzivi naslednjih desetletij. Komisija se zato lahko zanese na polno podporo EESO.

1.6 EESO je prepričan, da bo proces okrevanja in obnove gospodarstva in družbe mogoč le z dejavnim sodelovanjem organizacij civilne družbe in civilnih partnerjev.

1.7 V naslednjih poglavjih in odstavkih so navedeni konkretni predlogi za delovni program za leto 2021 v skladu s šestimi glavnimi ambicijami Komisije.

2. Evropski zeleni dogovor

2.1 Zeleni dogovor

2.1.1 Evropski zeleni dogovor lahko razumemo tudi kot učinkovito orodje za trajnostni ponovni zagon gospodarstva z množičnimi naložbami, ki podpirajo potrebne strukturne spremembe, s katerimi se sooča Evropa. S tega vidika ga je mogoče šteti za priložnost za podporo dolgoročnemu gospodarskemu okrevanju. Zanj je v Evropi potrebno novo soglasje, da se v ta namen zagotovijo zadostna javna in zasebna finančna sredstva ter sprejme novo upravljanje za uspešno izvajanje zelenega dogovora v praksi.

2.1.2 EESO je močan zagovornik prehoda na krožno gospodarstvo. Že doslej je bil vnet podpornik ambicioznih politik na tem področju, saj aktivno sodeluje pri evropski platformi deležnikov za krožno gospodarstvo. Med njegovimi pozivi v zvezi z učinkovito rabo virov, ki jih že dolgo pošilja Komisiji, je tudi poziv k pregledu zakonodaje o okoljsko primerni zasnovi in politiki proizvodov, k postopnemu vključevanju zahtev za učinkovito rabo virov v zasnovo proizvodov in k novim postopkom za oddajo javnih naročil, da bi spodbudili krožne izdelke in nove poslovne modele, hkrati pa upoštevali gospodarske razmere po krizi zaradi COVID-19 in resnično izvedljivost sprememb.

2.1.3 EESO je seznanjen, da je bil pregled direktive o razkritju nefinančnih informacij, katere cilj je izboljšanje kakovosti in obsega razkritih informacij, tudi o okoljskih vidikih, kot je biotska raznovrstnost, preložen na leto 2021. Meni, da bi bilo treba davčne politike na splošno reformirati v skladu s podnebnimi cilji in da bi morali davčni sistemi ter oblikovanje cen izražati okoljske stroške, vključno z izgubo biotske raznovrstnosti. To bi moralo spodbuditi spremembe v nacionalnih davčnih sistemih, da se davčno breme z dela prenese na onesnaževanje, vire s prenizkimi cenami in druge zunanje okoljske stroške. Za preprečitev in odpravo degradacije okolja je treba uporabljati načeli „uporabnik plača“ in „onesnaževalec plača“.

2.1.4 EESO pozdravlja, da bo biotska raznovrstnost vključena v vsa področja politik, kot je navedeno v sporočilu o strategiji za biotsko raznovrstnost do leta 2030 ^(?). Pozdravlja tudi, da bo Komisija vzpostavila nov evropski okvir upravljanja biotske raznovrstnosti, ki bo v pomoč pri evidentiranju obveznosti in zavez ter pripravi načrtov za vodenje njihovega izvajanja. To bo koristilo tako skupni kmetijski politiki (SKP) kot evropskemu prehranskemu sistemu, ki bi tako lahko še naprej postajala vse bolj trajnostna. V sklopu tega izvajanja bo Komisija vzpostavila mehanizem spremljanja in

^(?) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN>

^(?) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380>

pregleda z jasnim naborom dogovorjenih kazalnikov, ki bo omogočil redne ocene napredka, po potrebi pa bodo z njim opredeljeni tudi popravni ukrepi. Ta mehanizem je treba upoštevati pri pregledu izvajanja okoljske politike in prispevati mora k evropskemu semestru.

2.1.5 EESO pozdravlja evropska podnebna pravila, ki določajo skupni cilj ničelne stopnje neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050, ki je pravno zavezujoč in velja za celo EU, ter vzpostavljajo okvir za doseg tega cilja. EESO zato meni, da je predlog o evropskih podnebnih pravilih eden od instrumentov, ki bodo prispevali k želeni in potrebni obnovi evropskega gospodarstva ⁽⁴⁾. Komisija želi do septembra 2020 pregledati cilj Unije za leto 2030 glede podnebja z vidika podnebne nevtralnosti, preučiti možnosti za nov cilj za leto 2030, tj. zmanjšanje emisij za 50–55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, ter do sredine leta 2021 pripraviti ustrezne zakonodajne predloge. EESO poziva Komisijo, naj se odloči za najmanj 55-odstotno zmanjšanje do leta 2030 in v ta namen pripravi ustrezne zakonodajne predloge, da bi tako prispevala svoj delež k nujnemu občutnemu zmanjšanju emisij na svetovni ravni ⁽⁵⁾.

2.1.6 Reformo gospodarstva in družbe bo resnično omogočilo sodelovanje vseh državljanov prek organizacij civilne družbe, združenj in mrež. Države članice in EU morajo zato zagotoviti, da v tem zapletenem procesu nihče ne bo zapostavljen, še posebno ne najbolj ranljivi.

2.1.7 Podnebno ukrepanje in zaveze glede trajnosti je treba postaviti v ospredje politike za okrevanje in obnovo, saj ta ne sme povzročiti, da bi bila EU še naprej ujeta v prihodnosti z visokimi emisijami ogljika.

2.1.8 V večletnem finančnem okviru bo treba povečati in dodeliti zadostna sredstva za financiranje naložbenih potreb, da se omogoči resničen in temeljit zeleni prehod. Pomembno je tudi nadaljnje prednostno obravnavanje drugih okoljskih vprašanj, kot je varstvo tal, zemljišč in morja, ki se po krizi zaradi COVID-19 – in kljub njej – ne sme poslabšati.

2.1.9 Nujno je nadaljnje povečanje energetske varnosti na vseh ravneh in odpornosti družbe, na primer s pripravo programov prenove stavb. Še vedno so pomembni čezmejno sodelovanje na področju energetike in medsebojne povezave po vsej EU, kakor tudi potreba po spodbujanju večje diverzifikacije virov dobave, na primer z večjo izbiro obnovljivih virov energije in razpoložljivih rešitev shranjevanja energije.

2.1.10 Priložnost za pospešitev napredka k cilju podnebne nevtralnosti EU je povečanje porabe električne energije iz obnovljivih in nizkoogljičnih virov z elektrifikacijo sektorjev, ki so trenutno še vedno odvisni od virov energije, ki temeljijo na fosilnih gorivih. Nacionalni energetske in podnebni načrti so pomemben korak pri uresničevanju energetske unije in evropskega zelenega dogovora.

2.1.11 V okviru cilja, določenega v evropskih podnebnih pravilih, da bo EU do leta 2050 podnebno nevtralna, je treba posebno pozornost nameniti sektorju prometa. Emisije CO₂ iz tega sektorja namreč še vedno naraščajo; če naj bi uresnili cilj glede podnebne nevtralnosti, jih bo treba do leta 2050 zmanjšati za 90 %.

2.1.12 EESO je pozval k posodobitvi strategije EU za gozdove po letu 2020 v okviru evropskega zelenega dogovora. Nova strategija bi lahko zajemala obdobje do leta 2050. V vseh sektorjih bi bilo treba priznati pomen gozdov, gozdarstva in gospodarskih panog, ki temeljijo na gozdarstvu, pri izpolnjevanju navedenih ciljev, da bi bilo medsektorsko sodelovanje kar najboljše.

2.1.13 EESO meni, da bi lahko ukrepi prilagajanja pomembno prispevali k zagotovitvi, da bosta prehod in obnova po pandemiji COVID-19 potekala pravičneje. Skupnostim in regijam, ki so nadpovprečno izpostavljene negativnim posledicam podnebnih sprememb, bi bilo treba pomagati pri blažitvi teh posledic in ugotovljenih tveganj. To še zlasti velja za skupnosti in regije, katerih sedanje in pretekle emisije toplogrednih plinov so pod povprečjem.

⁽⁴⁾ NAT/784 – Evropska podnebna pravila (glej stran 143 tega Uradnega lista).

⁽⁵⁾ Glej opombo 4.

2.1.14 EESO ceni, da je tema evropskega zelenega dogovora v prilagojenem delovnem programu Komisije za leto 2020 zadostno obravnavana in precej enakomerno upoštevana v glavnih delih programa. Zlasti izpostavlja prednostno namenjanje pozornosti financiranju trajnostnega prehoda, še posebno naložbenemu načrtu za evropski zeleni dogovor in Skladu za pravični prehod. Tudi druga interesna področja, navedena v prilagojenem delovnem programu, na primer trajnostna in pametna mobilnost, trajnostna proizvodnja in poraba, trajnostni prehranski sistemi ali razogljičenje energije, so za doseg tega cilja precej prednostnega pomena. EESO meni, da bodo tudi prednostne naloge delovnega programa Komisije za leto 2021 osredotočene na te pobude.

2.2 Prednostne naložbe

2.2.1 Z javnimi sredstvi, ki se vlagajo v načrte okrevanja, bi bilo treba ne le prispevati k obnovi evropskega gospodarstva in družbe, temveč tudi pomagati drastično zmanjšati vplive nadaljnjih šokov tako, da se denar vlaga v odporno, vključujoče in podnebju prijazno gospodarstvo (tako imenovano ekonomijo blaginje).

2.2.2 Taksonomija trajnostnega financiranja EU bi morala v celotnem obdobju okrevanja usmerjati javne in zasebne naložbe, da se pospeši prehod s sektorjev, ki onesnažujejo, na zelene sektorje.

2.2.3 Zagotoviti je treba, da se bodo v novem večletnem finančnem okviru znatna sredstva namenila izvajanju ciljev trajnostnega razvoja in obravnavanju podnebnih sprememb ob hkratnem postopnem opuščanju financiranja, ki je v nasprotju s temi cilji (npr. financiranja fosilnih goriv).

2.2.4 Evropsko gospodarstvo je v večjem delu desetletja po krizi leta 2009 beležilo naložbeno vrzel, ki jo je treba nujno odpraviti, če naj bi dosegli zadovoljive rezultate. Zato EESO ceni predlog o načrtu okrevanja, ki ga sestavljata predvsem evropski instrument za okrevanje *Next Generation EU* in njegovi stebri ter prilagojeni večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027. Instrument *Next Generation EU* se lahko šteje kot izreden, vendar tudi potreben in nujen korak k izboljšanju naložbenega okolja v EU. To je še podrobneje razčlenjeno na primer v mnenju EESO ECO/523 ⁽⁶⁾.

2.2.5 EESO ugotavlja, da naložbe niso cilj politike Komisije v mandatnem obdobju do leta 2024 in da tudi v posameznih pobudah v prilagojenem delovnem programu za leto 2020 niso ustrezno upoštewane. Zato priporoča vključitev pobud, ki temeljijo na naložbah, v delovni program za leto 2021, vključno s prizadevanji za mobilizacijo zasebnih naložb, ki spodbujajo prihodnji trajnostni gospodarski razvoj EU.

3. Evropa, pripravljena na digitalno dobo

3.1 Kriza zaradi COVID-19 je pokazala, da digitalna revolucija veliko prispeva k povečevanju odpornosti naših družb v primeru krize. Izredno pomembna sta vlaganje v digitalizacijo osnovnih storitev in povečanje zmogljivosti vlad, zakonodajalcev in javnih ustanov, da med krizo zagotavljajo storitve. Hkrati se moramo zavedati, da so digitalne tehnologije orodje, ne končni cilj. Poskrbeti moramo za javno lastništvo okvira, ki obdaja digitalne tehnologije, in ga približati visokim trajnostnim standardom, med drugim z močnimi demokratičnimi in tehnološkimi zaščitnimi ukrepi, ki jih bodo spremljali ukrepi za stroškovno podporo in spodbujanje znanja, pri katerih nihče ne bo zapostavljen. To pomeni, da moramo v skladu z evropskim aktom o dostopnosti poskrbeti tudi za to, da bo digitalna revolucija zagotovila dostopnost več kot 100 milijonom invalidov v EU.

3.2 Digitalizacija za okrevanje predstavlja tako priložnost kot tveganje. Inovacije lahko postavijo EU v ospredje, na primer področje blokovne verige, kjer je EU vodilna. Blokovna veriga kot tehnologija (ki ni bitcoin) prinaša demokratične vrednote, saj zagotavlja preglednost in boljše strukture upravljanja. Vendar je treba obvladovati tveganja, povezana z digitalizacijo, kot so nadaljnja brezposelnost, digitalna marginalizacija in socialna izključenost. Najti je treba tudi načine, kako izkoristiti priložnosti in hkrati uravnotežiti tveganja v okolju, kjer si EU prizadeva ostati konkurenčna na svetovni ravni.

3.3 Ohraniti je treba evropski model pravic, standardov in potrošniških politik, saj je EU zaradi njih edinstvena. Na področju digitalizacije, na primer, etični kodeks EU o umetni inteligenci izhaja iz načela, da mora biti „nadzor v rokah človeka“, kar se razlikuje od pogledov drugih regij. Ta pristop, ki temelji na temeljnih pravicah in svoboščinah, je del modela EU in bi ga bilo treba ohraniti kljub konkurenci, ki se zaostreje.

⁽⁶⁾ Glej stran 124 tega Uradnega lista.

3.4 EESO opozarja na pomen digitalizacije v vseh sektorjih družbe, zlasti zaradi dela na daljavo in digitalnih storitev, kamor sodita tudi e-trgovanje in e-zdravje.

3.5 Pandemija je pokazala, da digitalizacija v izobraževanju ni enako dostopna v družbi, kar bi lahko povzročilo dodatne probleme pri šolskem uspehu in glede izobraževalnih priložnosti. Zato je nujno, da se uvedejo ukrepi za podporo prikrajšanim skupinam, ki pomagajo preprečevati segregacijo.

3.6 Stalno je treba posodabljati pravni okvir za umetno inteligenco in digitalizacijo, da bo sledil tehničnemu napredku in zlasti vprašanju varnosti digitalnih komunikacij, tako z vidika omrežij kot vsebine.

3.7 EESO je seznanjen, da je Komisija zakonodajni predlog o vplivu umetne inteligence, med drugim na varnost, odgovornost, temeljne pravice in podatke, preložila na leto 2021. Poziva Komisijo, naj: (i) spodbuja večdisciplinarne raziskave z vključevanjem drugih področij, kot so pravo, etika, filozofija, psihologija, delovne in humanistične vede, ekonomija itd.; (ii) vključi ustrezne zainteresirane strani (sindikate, poklicna in podjetniška združenja, potrošniške organizacije, nevladne organizacije) v razpravo o umetni inteligenci in kot enakovredne partnerje v raziskovalne in druge projekte, ki jih financira EU, kot so javno-zasebno partnerstvo za umetno inteligenco, sektorski dialogi, program za sprejemanje umetne inteligence v javnem sektorju in vodilni center, ter (iii) še naprej izobražuje in obvešča širšo javnost o priložnostih in izzivih umetne inteligence. Komisiji tudi priporoča, naj bolj poglobljeno preuči vpliv umetne inteligence na celoten spekter temeljnih pravic in svoboščin, med drugim na pravico do poštenega sojenja, poštenih in odprtih volitev ter zbiranja in demonstracij, pa tudi na prepoved diskriminacije. EESO še naprej nasprotuje uvedbi kakršne koli oblike pravne osebnosti za umetno inteligenco. To bi izničilo preventivni popravljalni učinek zakonodaje o odgovornosti in pomenilo resno nevarnost moralnega tveganja tako pri razvoju kot uporabi umetne inteligence, pri kateri lahko pride do zlorab⁽⁷⁾.

3.8 Zaradi naraščajoče uporabe pametnih telefonov in uvedbe omrežij 5G je zelo pomembna skrb za interoperabilnost med aplikacijami in omrežji v Evropski uniji, zlasti v izrednih razmerah.

3.9 Glede na nadaljnji razvoj digitalizacije in njen vse večji vpliv na zasebno, družbeno in delovno življenje ter na vse sektorje sta bistvena skrb za poučevanje digitalnih spretnosti in znanja ter sprejetje ukrepov za odpravo digitalnega razkoraka med državljani.

3.10 Pripravljenost Evrope na digitalno dobo je povsem pravilno ena ključnih prednostnih nalog in ima vidno vlogo tudi v prilagojenem delovnem programu za leto 2020. EESO ceni velika prizadevanja Evropske komisije za napredek na področjih, kot so umetna inteligenca, digitalne storitve, kibernetska varnost, digitalne naprave in rešitve za potrošnike, pa tudi digitalne finance. Zlasti pozdravlja velik poudarek na digitalnem področju v okviru predlagane nove industrijske strategije za Evropo. Digitalizacija je vidna tudi v svežnju o letalskih storitvah. EESO zelo ceni tudi to, da je digitalizacija upoštevana v predlaganih prednostnih področjih evropskega raziskovalnega prostora.

4. Gospodarstvo za ljudi

4.1 Naše ekonomsko upravljanje moramo obnoviti na podlagi odpornega, trajnostnega in vključujočega evropskega gospodarskega sistema. Naš cilj ni le mehansko okrevanje gospodarstva, temveč si prizadevamo za kakovostne spremembe vodenja in upravljanja gospodarske politike.

4.2 Celotne posledice krize še niso znane; za obnovo in okrevanje bo potrebnega veliko navora. Zato je nujen hiter začetek izvajanja predlogov o instrumentu za okrevanje in okrepljenem večletnem finančnem okviru, ki so bili podani maja 2020. Pripravljeni moramo biti tudi na nadaljnje ukrepe in spremembe že sprejetih, če to upravičuje razvoj razmer.

4.3 Komisija naj še naprej uporablja semester kot gonilno silo za okrevanje na podlagi prednostnih nalog na področju naložb in reform, opredeljenih v okviru evropskega semestra. EESO pozdravlja nedavni poudarek na boljšem vključevanju socialnih vprašanj in evropskega zelenega dogovora, kakor tudi izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost v okviru semestra. Komisija bi morala med celotnim semestrom podpirati države članice euroobmočja pri sprejemanju vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev večje konvergence in zblíževanja na gospodarskem področju. To vključuje pozitivno skupno fiskalno naravnost v euroobmočju kot celoti, da bi lahko našli izhod iz sedanje krize.

⁽⁷⁾ INT/894 – Bela knjiga o umetni inteligenci (glej stran 87 tega Uradnega lista).

4.4 Vse prednostne naloge in ukrepi, opredeljeni na drugih političnih področjih, pomenijo, da je treba oblikovati nov okvir ekonomskega upravljanja, ki bo kos izzivom današnjih makroekonomskih razmer ter Evropski uniji in njenim državam članicam omogočal izvajanje strateških industrijskih politik in politik konkurence ter socialnih, okoljskih in trgovinskih politik. Na začetku leta 2020 je Komisija začela obsežno javno posvetovanje o tej temi, vendar je bilo zaustavljeno zaradi koronavirusne krize in uporabe splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast. Ni si mogoče predstavljati, da bi se leta 2021 pakt lahko začel samodejno ponovno uporabljati. Komisija bi zato morala nadaljevati delo in pripraviti nove pobude, da bi spodbudila reformo Pakta za stabilnost in rast ter poskrbela za to, da bo mogoče sočasno zagotavljati stabilnost in rast.

4.5 V tem okviru EESO poziva k bolj simetrični makroekonomski prilagoditvi, ki bi jo morale izvesti tako države članice s primanjkljajem kot tiste s presežkom. Vse države članice morajo biti sposobne vlagati več v javne storitve, saj je kriza pokazala, da imajo te storitve ključno vlogo pri reševanju življenj in spopadanju s pandemijo. Poleg tega bi morali evropski voditelji pri ponovni uporabi fiskalnih pravil EU upoštevati tako imenovano zlato pravilo, ki določa, da je treba nekatere javne naložbe izvzeti iz izračunov primanjkljaja in upoštevati vzdržnost obstoječih ravni dolga.

4.6 Že dolgo se poziva tudi k stalnemu mehanizmu za davčno stabilizacijo euroobmočja, saj bi bila to močna podpora proticikličnim politikam Evropske unije v primeru prihodnjih šokov. Tak mehanizem bi prispeval k dolgoročni stabilnosti in vzdržnosti nacionalnih javnih financ. Pomenil bi nujen naslednji korak pri poglobljanju evropske ekonomske in monetarne unije.

4.7 Za okrevanje po pandemiji COVID-19 bo odločilna sposobnost evropskih finančnih trgov, da zagotavljajo zadostno likvidnost. Za povečanje odpornosti evropskega gospodarstva je potrebno tudi pravilno delovanje finančnih trgov in večje sposobnosti za delitev finančnih tveganj. Zato je treba brez odlašanja nadaljevati z usklajevanjem in povezovanjem evropskih finančnih trgov, vključno z dokončanjem bančne unije in krepitvijo unije kapitalskih trgov. Pri pregledu bonitetnih pravil bank za izvajanje preostalih sporazumov iz baselskega okvira je treba upoštevati posebnosti bančnega okolja v EU. Poleg tega je bistveno, da so finančni trgi sposobni podpreti zeleno in digitalno preobrazbo. EESO meni, da so potrebna večja prizadevanja za vključitev trajnosti v finančni sektor, zato pozdravlja namen Komisije, da prenovi strategijo za trajnostno financiranje.

4.8 EESO je trdno prepričan, da je treba – glede na digitalizacijo gospodarstva – kakršne koli spremembe pravil za razdelitev pravic do obdavčitve dobička med države usklajevati na svetovni ravni. Zato pozdravlja tesno sodelovanje med Komisijo, državami članicami in OECD/G20 v podporo razvoju mednarodne rešitve. Če te ne bo mogoče doseči, mora EU razmisliti o ukrepanju na lastno pest. Boj proti davčnim goljufijam in utajam ter preprečevanje pranja denarja morata ostati najpomembnejša prednostna naloga.

4.9 Kohezijska politika bo ključna pri zagotavljanju uravnoveženega okrevanja, spodbujanju konvergence in skrbi za to, da nihče ne bo zapostavljen. Finančna prožnost je resnično bistvena za kohezijske programe in bo državam članicam omogočila prerazporejanje sredstev v skladu z njihovimi potrebami pri soočanju s krizo. Po mnenju EESO bi bilo treba določiti realističen časovni okvir, da bodo sredstva čim prej dodeljena državam članicam. Kohezijska politika EU bi morala biti v obdobju 2021–2027 še naprej osredotočena na zagotavljanje gospodarske konkurenčnosti na podlagi raziskav in inovacij, prehoda na digitalno tehnologijo ter agende za evropski zeleni dogovor in trajnostni razvoj.

4.10 Zdravstvena in gospodarska kriza, ki jo je povzročila pandemija COVID-19, je še povečala razlike v bogastvu in dohodku ter jasno pokazala, da je nujen nov družbeni model, ki več prispeva k ekonomski in socialni koheziji, produktivnosti in bolj pošteno porazdelitvi bogastva. Komisija mora zdaj nujno ukrepati na podlagi prejšnjih predlogov EESO, ki bi pomagali obrniti trend povečevanja neenakosti. Te ustvarjajo razkorak med državami članicami in različnimi družbenimi skupinami ter so pripomogle k vzponu skrajnih gibanj in strank. V ta namen je potrebno odločno ukrepanje EU, ki bi dopolnilo prizadevanja držav članic za spodbuditev naložb v socialno infrastrukturo (izobraževanje in vseživljenjsko učenje, zdravje, dolgotrajno oskrbo in socialno varstvo, cenovno dostopna stanovanja), zagotavljanje javnih sredstev za odpravo vrzeli v tržnem sistemu, postopno preusmeritev davčnih prihodkov tako, da bo premoženje obdavčeno bolj kot delo, za razvoj preglednega mehanizma za spremljanje in konsolidacijo podatkov o vseh prihodkih in premoženju, za vzpostavitev registra delničarjev podjetij na evropski ravni itd.

4.11 V luči krize zaradi COVID-19 bi morala Komisija nadaljevati tudi prejšnje pobude, da bi okrepila in spodbudila vlogo Evrope kot svetovnega gospodarskega akterja. Dodatno bi morala analizirati in predlagati bolj specifične načine in sredstva za okrepitev mednarodne vloge eura, za diverzifikacijo dobavnih verig in spodbujanje evropskih predpisov in standardov v nekaterih strateških sektorjih, za zagotovitev odpornejšega evropskega odziva na ekstrateritorialne sankcije tretjih držav ter za postopno uvedbo enotnega evropskega zastopanja v mednarodnih finančnih forumih.

4.12 Prekiniti je treba vez med gospodarsko blaginjo ter degradacijo okolja in izčrpavanjem družbe. Modeli, kot so krožno gospodarstvo ter združno in sodelovalno gospodarstvo, ponujajo nove priložnosti za zaposlitev, lastništvo in inovacije ter preoblikujejo odnose med proizvajalci, distributerji in potrošniki tako, da so vsi akterji odpornejši na krize, kadar so ustrezno regulirani. Med ključne prednostne naloge – poleg pravilnega izvajanja novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo in nadaljevanja evropske platforme deležnikov za krožno gospodarstvo, ki jo upravljata EESO in Komisija – sodijo: spodbujanje celostne strategije trajnostne porabe, razvoj novih kazalnikov, ki bodo zamenjali neprimerno uporabo BDP, ter prilagoditev Pakta za stabilnost in rast, da se upoštevata trajnost in blaginja.

4.13 Družbo je treba obnoviti na podlagi okrepljenih storitev splošnega pomena v smislu člena 14 PDEU, ki obravnava storitve splošnega gospodarskega pomena, Protokola št. 26 o storitvah splošnega gospodarskega pomena, priloženega k PDEU, ter zlasti evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi na podlagi zdravstvenih in socialnih storitev, elektronskih komunikacij, storitev javnega prevoza ter energetskega in vodnega gospodarstva in zbiranja odpadkov, vse to pa mora spremljati naložbeni program.

4.14 Sodobni koncepti gospodarskega razvoja ne temeljijo samo na merilih blaginje, dobičkonosnosti in učinkovitosti, ampak tudi na upoštevanju družbenih in okoljskih zahtev ter odpravi vseh vrst negativnih zunanjih učinkov in nedelovanja trga. Nauk iz najnovejše krize zaradi COVID-19 je, da mora biti gospodarstvo tudi dovolj odporno in močno za spoprijemanje s prihodnjimi šoki. V ta namen se zelo priporoča odprava strukturnih neravnotežij.

4.15 Sodobno gospodarstvo zahteva tudi nemoteno delovanje vseh segmentov trga, vključno s tistimi, ki so bili ustvarjeni pred kratkim (virtualno, sodelovalno, krožno, digitalno gospodarstvo). Iz tega razloga bi bilo koristno poskrbeti za boljše delovanje finančnega posredništva, kar v okviru EU pomeni zlasti poglobitev unije kapitalskih trgov in dokončanje bančne unije. Za večjo podporo prehodu na bolj trajnostno gospodarstvo je treba prilagoditi tudi sistem obdavčitve.

4.16 Enotni trg

4.16.1 Enotni trg je nosilni steber evropskega projekta. Delujoč enotni trg spodbuja konkurenčnost, povečuje učinkovitost in kakovost ter prispeva k znižanju cen. Evropski enotni trg je gotovo eden največjih dosežkov EU. Zato je bistveno, da se preuči, kako lahko delovanje enotnega trga spodbuja ali pa ovira okrevanje gospodarstva po zdravstveni krizi.

4.16.2 Skladnost in enotnost enotnega trga sta bili med pandemijo COVID-19 na težki preizkušnji. Na nekaterih področjih je bil enotni trg hudo prizadet in paraliziran, zlasti pri prostem gibanju oseb. Pandemija je negativno vplivala tudi na kontinuiteto čezmejnih dobavnih verig. Obseg čezmejne trgovine v EU se je v primerjavi s prejšnjim letom poslabšal za dvomestno vrednost. A jedro enotnega trga je ostalo in preživelo. Glavni izziv zdaj je obnovev vseh naravnih čezmejnih tokov v EU in odprava obstoječih ovir za enotni trg, ki so se pred kratkim začele celo krepiti z nekaterimi nacionalnimi strategijami in koncepti, uvedenimi po prejšnji krizi.

4.16.3 Ponuja se priložnost za spodbujanje socialnih inovacij kot modela za okrevanje na podlagi soustvarjanja, sooblikovanja in soproizvodnje. V kompleksnem socialnem okolju z velikimi družbenimi izzivi je edina rešitev mobilizacija vseh virov v družbi. Pri tem je treba postopati na medsektorski in večdisciplinarni način, da bi se našle rešitve. Organizirana civilna družba je katalizator socialnih inovacij, gibanje, ki je prispevalo k oblikovanju sistemov socialnega varstva, ki so privedli do novih politik, struktur, proizvodov, storitev in delovnih metod. Sodelovanje civilne družbe je zdaj nujnejše kot kdaj koli prej – toda do resničnih socialnih inovacij pride samo takrat, kadar je vključena tudi civilna družba.

4.16.4 Strategija za enotni trg je v središču evropskega projekta. Omogoča svobodnejši pretok ljudi, storitev, blaga in kapitala ter ponuja priložnosti evropskim podjetjem, potrošnikom in delavcem. Potrebni so ukrepi, s katerimi bi odpravili ovire za enotni trg in popolnoma sprostili njegov potencial. Poleg tega se bo moral enotni trg po krizi in glede na druge vidike spreminjajočega se okolja, kot je digitalizacija, popolnoma prilagoditi novim zamislim in poslovnim modelom. Cilj je torej ponovno oživiti, okrepiti in obnoviti enotni trg kot instrument za okrevanje. Eden kratkoročnih ukrepov je takojšnje odprtje mej. Poleg tega je potrebno kratkoročno ukrepanje v dve smeri: odpraviti je treba napetosti ter znova zagnati gospodarstvo in produktivnost.

4.16.5 Neenaki konkurenčni pogoji, ki se danes pojavljajo, so zelo zaskrbljujoči. Svežnji spodbud držav članic se zelo razlikujejo in so med njimi ustvarili neenake konkurenčne pogoje (čeprav so bili dobronamerno sprejeti za ublažitev šoka povpraševanja). Državno pomoč je treba obravnavati in analizirati s sektorskega vidika ter pri tem preučiti, kako bodo ti ukrepi kratko- in dolgoročno izkrivljali konkurenco in onemogočali enake konkurenčne pogoje.

4.16.6 Poskrbeti moramo za produktivnost v realnem gospodarstvu (to pomeni delovna mesta, kupno moč ter osnovne proizvode in storitve). Produktivnost ima lahko različne oblike in se lahko zagotavlja z različnimi poslovnimi modeli, pomembno pa je, da na tem področju ukrepamo, če želimo preprečiti nadaljnje povečevanje neenakosti. Zagon pomeni sprejetje podpornih svežnjevi in vzpostavitev ugodnega okolja za mala in srednja podjetja (MSP) ter industrijo. Znano je, da so MSP hrbtenica evropskega gospodarstva in potrebujejo posebno podporo, vendar brez dodatnih bremen ali birokracije. Okrevala bodo lahko le, če bodo prejela finančno podporo EU in nacionalno podporo. Pri tem bodo ključnega pomena subvencije, posojila, zagotavljanje likvidnosti, davčne spodbude, ugodni pogoji za ohranjanje zaposlenih in zaposlovanje, pregled stečajne zakonodaje in druga podpora. Glede stečajne zakonodaje bi morala EU sprejeti zakonodajne ukrepe, da bi malim podjetjem, ki so šla v stečaj zaradi COVID-19, omogočila, da bi hitro začela znova delovati. Ti ukrepi bi morali biti časovno omejeni.

4.17 Industrijska strategija

4.17.1 Številne od prejšnjih točk v splošnem smislu v celoti veljajo tudi za industrijsko strategijo. Vendar se evropska industrija ne srečuje samo z izzivom, da je treba izboljšati enotni trg, ampak za razliko od storitvenega sektorja tudi s temeljnimi strukturnimi spremembami, kar zadeva predvsem premogovništvo in težke ogljično intenzivne industrije.

4.17.2 Bistvo nove industrijske strategije za Evropo je poiskati odgovore na vprašanje, kako zagotoviti, da bo sodobna in močna evropska industrija združljiva z izzivi, ki izhajajo iz podnebno-okoljskih zahtev. EESO je prepričan, da je to izvedljivo in da lahko prinese Evropi globalno primerjalno prednost, če bo uspelo. Po drugi strani se EESO popolnoma zaveda velikanskih stroškov, povezanih s tem prehodom, in jih upošteva, zato se zavzema za to, da se jih primerno ublaži in nadomesti, pri čemer je treba upoštevati gospodarske možnosti.

4.18 Zdravstveni sistemi

4.18.1 Eno glavnih in najpomembnejših spoznanj v zvezi s koronavirusno krizo je, da je treba v skoraj vseh evropskih državah okrepiti zdravstvene sisteme tako, da se glavni poudarek nameni preprečevanju. Koronavirusna bolezen izredno obremenjuje zdravstvene sisteme v vsej Evropi. Za zdravstveno varstvo so sicer pristojne države članice, toda meje ne ustavijo virusa, ki se širi po celi Evropi, tako znotraj kot zunaj njenih meja, in ima sanitarne, socialne in gospodarske posledice, na katere se je treba skupaj odzivati na evropski ravni.

4.18.2 Kriza zaradi COVID-19 je razkrila odvisnost EU od uvoza medicinske opreme iz držav, ki niso članice EU. Na podlagi pristopa življenjskega cikla so potrebne naložbe v zdravstveno varstvo, nego, storitve dolgotrajne oskrbe, preventivne politike zdravstvenega varstva ter politike za varnost in zdravje pri delu. Podpreti jih morajo tudi institucije EU.

4.18.3 Kriza zaradi COVID-19 je jasno pokazala, da imajo farmacevtska multinacionalna podjetja izredno moč. Da bi povečali neodvisnost farmacevtske industrije, je treba oblikovati obsežen evropski raziskovalni sklad za razvoj novih zdravil in cepiv. Institucije EU bi morale biti pristojne za usklajevanje ponudbe, distribucije in cen nujne medicinske in zaščitne opreme na enotnem trgu.

4.18.4 EESO poziva k trajnostni strategiji o kemikalijah, ki bo zagotavljala varstvo človekovega zdravja in okolja ob hkratnem zmanjšanju izpostavljenosti nevarnim kemikalijam. Nova strategija bo morala biti v celoti usklajena z evropskim zelenim dogovorom.

4.18.5 Treba je obnoviti zaupanje potnikov v promet s posebnim poudarkom na javnem prevozu. To med drugim vključuje ukrepe za povečanje zdravstvene varnosti potnikov (npr. klimatizacijski sistemi, zaznavanje bolnikov, ukrepi čiščenja in razkuževanja itd.). V tem okviru je treba ponovno premisliti o pravicah potnikov in jih celo okrepiti (npr. povračilo stroškov odpovedanih potovanj).

5. Močnejša Evropa v svetu

5.1 EU mora krepiti in podpirati svoj položaj v svetu, da bi lahko imela pomembnejšo in bolj strateško vlogo v svetovnem gospodarstvu in politiki. V zadnjem desetletju je postala šibkejša. Gospodarstvo EU lahko bolje izkoristi svoje primerjalne prednosti na svetovnem trgovinskem trgu in trgu naložb, zlasti na področju naprednih proizvodnih in inovativnih storitev, ter ima ambicijo, da postane vodilno na svetu. Poleg navedenega bi si bilo treba prizadevati za to, da bi bila EU boljše in učinkoviteje zastopana v ključnih svetovnih organizacijah ter da bi nastopala enotno. EESO poziva Evropsko komisijo, naj si ustrezno prizadeva za to, da bo potreba po krepitvi svetovnega položaja EU jasneje upoštevana v njenem delovnem programu za leto 2021.

5.2 EU bi morala še naprej podpirati večstranski pristop na področju trgovine. Vključevanje socialnih, delovnih in trajnostnih razvojnih standardov ⁽⁸⁾ v pravila Svetovne trgovinske organizacije in drugih agencij, povezanih z OZN, bi lahko znatno prispevalo k izgradnji nove, pravične gospodarske in trgovinske ureditve ter k pravični in pametni globalizaciji. Hkrati bi se bilo treba upreti prizadevanjem za uvajanje novih ovir in omejitev za svetovno gospodarstvo.

5.3 Eno konkretnih spoznanj iz krize zaradi COVID-19 je, da bi morala EU skrbneje razmisliti o zaščiti svojih strateških sredstev in naložb ter okrepiti nadzor na področjih, na katerih obstaja nevarnost politične zlorabe naložb v strateški industriji.

5.4 Po izstopu Združenega kraljestva se EU ne bi smela osredotočiti le na krepitev svoje kohezije in enotnosti, temveč bi morala v ustreznih primerih nadaljevati širitveni proces, ki se v zadnjem času kljub določenemu napredku nekoliko zatika, zlasti glede pristopa nekaterih držav kandidat k Zahodnega Balkana. Širitev bi lahko veliko prispevala k odpravi političnih in gospodarskih negotovosti ter povečala stabilnost v tem delu Evrope.

5.5 Geopolitični položaj se je v zadnjem desetletju poslabšal, kar vpliva tudi na ozemlja, ki so bližje zunanji meji EU. Za povečanje stabilnosti in izboljšanje medsebojnih odnosov z EU je treba nadaljevati pobudo za strateško partnerstvo in vključujočo sosedsko politiko. V okviru pobude se je treba prožno odzivati na nove razmere ter izhajati iz vzajemnega spoštovanja in koristi, ki pobuda prinaša za obe strani.

5.6 Zaradi spreminjajočih se geopolitičnih razmer, posledic nedavne migracijske krize in poslabšanja zunanjih odnosov v svetu z mnogimi novimi tveganji pojavi se je spremenil spekter razvojne pomoči in podpore EU. Pričakovati je, da se bodo finančna sredstva v večletnem finančnem okviru, namenjena temu področju, močno povečala, in da bo Evropski razvojni sklad vključen v ta okvir. EESO podpira te ukrepe in poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti Afriki in ji pomagati premostiti težke politične, gospodarske, socialne in okoljske razmere.

5.7 Pri spodbujanju svetovnih mirovnih procesov je treba oživiti geopolitično strateško vlogo EU, da bi znova zagotovili priložnosti za gospodarski razvoj v sosedstvu EU: na Zahodnem Balkanu, v vzhodnih partnerskih državah in članicah evro-sredozemskega partnerstva ter na drugih območjih, kjer vladajo konflikti.

⁽⁸⁾ Na primer: <https://www.ilo.org/global/standards/lang-en/index.htm>.

6. Spodbujanje evropskega načina življenja

6.1 Socialni ukrepi

6.1.1 Poleg gospodarskih in okoljskih vprašanj mora delovni program EU za leto 2021 upoštevati predvsem tudi socialno razsežnost. To pomeni, da mora biti zaveza socialni in trajnostni Evropi prednostna naloga. Pri tem imajo pomembno vlogo tudi organizacije civilne družbe. Ponuja se priložnost za spodbujanje socialnih inovacij kot modela za okrevanje na podlagi soustvarjanja, sooblikovanja in sproizvodnje. V kompleksnem socialnem okolju z velikimi družbenimi izzivi je edina rešitev mobilizirati vse vire v družbi ter pri iskanju rešitev delovati na medsektorski in večdisciplinarni način. Organizirana civilna družba je gonilo socialnih inovacij.

6.1.2 Treba je poskrbeti za širše razumevanje „pravičnega prehoda“ (ki zajema več kot le premog) in v celoti izvajati evropski steber socialnih pravic, hkrati pa pospešiti reforme prerazporeditvenih sistemov ter spodbujati usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter enakost spolov.

6.1.3 Izvajanje evropskega stebra socialnih pravic na evropski ravni in v vseh državah članicah je pomemben korak do proaktivnega uvajanja procesa socialne konvergence, ki je usmerjena navzgor. Komisija je v političnih usmeritvah obljubila pravičen prehod na zeleno socialno tržno gospodarstvo za vse. V zvezi s tem je predstavila načrt *Močna socialna Evropa za pravičen prehod*, s katerim je uvedla razpravo z državami in regijami EU ter partnerji o konkretnih zavezah za izvajanje stebra in napredek na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni do novembra 2020⁽⁹⁾. Na podlagi prejetih prispevkov bo Komisija na začetku leta 2021 predstavila akcijski načrt za izvajanje socialnega stebra. V prilogi k načrtu so dodatni predlogi za leto 2021. Ti vključujejo jamstvo za otroke, akcijski načrt za socialno gospodarstvo, strategijo o invalidnosti in dolgoročno vizijo za podeželje⁽¹⁰⁾.

6.1.4 V okviru načrta je Komisija začela prvo in nato drugo fazo posvetovanja s socialnimi partnerji o poštenih minimalnih plačah⁽¹¹⁾. EESO čaka morebitno prihodnjo pravno pobudo Komisije o dostojnih poštenih minimalnih plačah. Cilj bi morala biti zagotovitev, da minimalne plače v vseh državah članicah EU vsem delavcem omogočajo dostojen življenjski standard. EESO pozdravlja priznanje Komisije, da bi bilo mogoče z ukrepi na ravni EU okrepiti pomen kolektivnih pogajanj pri določanju ustrezne ravni minimalnih plač in zagotavljanju pokritosti z njo. Ukrepe za podporo kolektivnim pogajanjem, zlasti na sektorski ravni, bi bilo treba zato vključiti v ukrepe EU na področju minimalnih plač⁽¹²⁾.

6.1.5 Socialna razsežnost EU je tako zapletena, da so za njeno okrepitev potrebni mehanizmi upravljanja, ki omogočajo, da različni subjekti v različnih sektorjih skupaj rešujejo probleme. Socialni dialog je ključnega pomena. Trdno okrevanje družbe pomeni tudi boljši dostop do sindikatov in boljšo zaščito. Podpirati bi bilo treba kolektivna pogajanja in demokracijo na delovnem mestu, EU in države članice pa morajo podpreti socialne partnerje pri znatnem povečanju pokritosti s kolektivnimi pogajanjmi. Okrepiti je treba reprezentativnost in avtonomijo socialnega dialoga ter povezave med evropsko in nacionalnimi ravnmi tega dialoga. Poleg tega je nujno dodatno izboljšati zmogljivost socialnih partnerjev in njihovo vključevanje v oblikovanje politike ter zagotoviti stabilen in uravnotežen okvir odnosov med delodajalci in delojemalci. EESO meni, da bi morala Evropska komisija revidirati okvir kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje ter predlagati pravno podlago o posebnih okvirnih pogojih za sodelovanje delavcev, ne da bi pri tem posegla v nacionalne pristojnosti.⁽¹³⁾ Tako bi izboljšala sodelovanje delavcev pri soočanju z izzivi, povezanimi z zelenim dogovorom in procesom digitalne preobrazbe.

6.1.6 EESO poziva Komisijo, naj reformira ekonomsko upravljanje Evropske unije. Po njegovem mnenju so potrebne nekatere spremembe na naslednjih področjih: a) upravljanje – potrebni so namenski mehanizmi upravljanja za hitrejšo reševanje nujnih problemov in spopadanje s kompleksnimi vprašanji. Tovrstni mehanizmi bi bili namenjeni povezovanju

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/qanda_20_20

⁽¹⁰⁾ *Močna socialna Evropa za pravičen prehod*.

⁽¹¹⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9696>

⁽¹²⁾ SOC/632 – Dostojne minimalne plače v vsej Evropi (mnenje je v pripravi).

⁽¹³⁾ CCM/124 – *Okvir kakovosti EU za predvidevanje sprememb in prestrukturiranje* (UL C 19, 21.1.2015, str. 50).

ravni EU in držav članic, vendar ne bi nadomestili ukrepov na teh ravneh; b) upoštevanje ciljev trajnostnega razvoja v procesih EU za spremljanje gospodarskih in socialnih kazalnikov ter proračunsko načrtovanje. Pri tem bi lahko evropski semester opremili z novimi, izboljšanimi in merljivimi socialnimi, ekonomskimi in okoljskimi kazalniki, ki bi se medsebojno dopolnjevali, da bi nadzorovali in spremljali vse vidike evropskega stebra socialnih pravic in njegova načela ter 17 ciljev trajnostnega razvoja ⁽¹⁴⁾.

6.1.7 EESO pozdravlja napovedani predlog o izboljšanju delovnih pogojev platformnih delavcev v letu 2021, vendar izraža obžalovanje, da veliko večji izziv, ki ga predstavlja vključujoči in pravični prehod, v sporočilu Komisije ni neposredno obravnavan ⁽¹⁵⁾. Znova poudarja, da je potreben ambiciozen akcijski načrt, ki bi države članice spodbudil k uresničitvi njihovih obljub, danih ob razglasitvi evropskega stebra socialnih pravic ⁽¹⁶⁾.

6.1.8 Preoblikovanje dela je v obdobju okrevanja po krizi zaradi COVID-19 bistvenega pomena. Prizadevanja za rast produktivnosti v zasebnem in javnem zdravstvu ter v sektorju oskrbe so slabo vplivala na kakovost storitev in zmanjšala pomen delovnih izkušenj, kar je imelo med zdravstveno krizo dramatične posledice v večini držav EU. Prehod na dejavnosti na podlagi storitev bi vodil v bolj delovno intenzivno gospodarstvo, kar bi bila protitež prekarni naravni delovnih mest v teh sektorjih. Podprl bi višjo stopnjo zaposlenosti ter delovna mesta preselil nazaj v realno gospodarstvo. Zato so nujne politike v podporo kakovostnemu delu v delovno intenzivnih sektorjih, ki zagotavljajo visokokakovostne storitve.

6.1.9 EESO je še vedno zaskrbljen, ker revščina na splošno in med zaposlenimi ostaja precejšen problem v mnogih državah članicah. Poleg povečanja ravni plač je na ravni EU in držav članic potreben celosten pristop, vključno z ukrepi za zagotovitev shem primerne minimalnega dohodka, skupnih minimalnih standardov zavarovanj za primer brezposelnosti in učinkovitih shem za aktivno vključevanje, ki jih spremljajo ključne in podporne socialne storitve. Potrebni so tudi dobro delujoči trgi dela, javni zavodi za zaposlovanje in aktivne politike trga dela ⁽¹⁷⁾.

6.1.10 EESO podpira strategijo Evropske komisije za enakost spolov za obdobje 2020–2025 in Komisiji priporoča, naj v vseh organih programskega načrtovanja in organih upravljanja sprejme strategije za vključevanje načela enakosti spolov ter medsektorski pristop k tej temi. Strategija bi se morala izvajati skupaj z odpravljanjem posledic pandemije COVID-19, na podlagi prilagojenih in usmerjenih političnih odzivov. EESO je seznanjen z nameri Komisije, da bo predlagala zakonodajno pobudo o zavezujočih ukrepih za preglednost plač. Za odpravo plačnih vrzeli in drugih razlik med spoloma bi bilo treba v družbi bolje priznati premalo plačana in premalo cenjena delovna mesta in sektorje, kjer je tradicionalno zaposlenih veliko žensk, in jim pripisati večjo ekonomsko vrednost.

6.1.11 Pomembno je, da se še naprej obravnavajo in blažijo družbenogospodarske posledice pandemije, ki so posebno velike na ključnih področjih prometa, potovanj in turizma.

6.2 Migracije in obdobje po pandemiji COVID-19

6.2.1 Zaradi pandemije COVID-19 in posledične ogromne tragedije v nacionalnih zdravstvenih sistemih ter zloma gospodarstev v vseh državah se zdi, da je vprašanje migracij izginilo z dnevnega reda in se skrilo v ozadje, v javnem mnenju pa je mogoče zaznati nekakšno ravnodušnost. Vendar zaradi sedanje krize ne smemo pozabiti na prosilce za azil. Osnovne pravice do zaščite so temeljne evropske vrednote in jih ni mogoče zavreči zato, ker je čas zanje neugoden.

7. Nova spodbuda za evropsko demokracijo

7.1 Evropska unija temelji na skupnih evropskih vrednotah, o katerih se nikakor ni mogoče pogajati. Te vrednote so spoštovanje človekovega dostojanstva in človekovih pravic, svoboda, demokracija, enakost in pravna država. Upoštovati jih je treba tudi takrat, kadar se EU in njene države članice spopadajo z izrednimi razmerami ter z njimi povezanimi

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sl/documents/resolution/european-economic-and-social-committees-contribution-2020-commissions-work-programme-and-beyond>

⁽¹⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1600965538199&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁶⁾ INT/897 – Industrijska strategija (glej stran 108 tega Uradnega lista)

⁽¹⁷⁾ Mnenje EESO SOC/632 – Dostojne minimalne plače v vsej Evropi (mnenje je v pripravi), mnenje EESO SOC/583 – <https://www.eesc.europa.eu/sl/our-work/opinions-information-reports/opinions/common-minimum-standards-field-unemployment-insurance-eu-member-states-concrete-step-towards-effective-implementation> (UL C 97, 24.3.2020, str. 32) in mnenje EESO Za evropsko okvirno direktivo o minimalnem dohodku (UL C 190, 5.6.2019, str. 1).

gospodarskimi in družbenimi težavami. Odziv na sedanjo krizo mora biti sicer hiter in upravičuje nekatere izjemne in časovno omejene ukrepe, vseeno pa ti ne smejo biti v nasprotju s pravno državo in ne smejo ogroziti demokracije, delitve oblasti in temeljnih pravic evropskih državljanov. EESO vztraja, da morajo biti vsi politični ukrepi v zvezi s tem popolnoma skladni z našimi skupnimi vrednotami, kot jih določa člen 2 PEU.

7.2 V okviru tega novega procesa okrevanja in obnove EESO upa, da bo prihodnja konferenca o prihodnosti Evropi priložnost za okrepitev in poglobitev institucionalne strukture EU in za resnično oživitev projekta EU, da se bo Unija zmogla spopasti z izzivi prihodnjih desetletij.

7.3 Kriza zaradi COVID-19 je razkrila institucionalne omejitve in pomanjkljivosti sedanje Evropske unije, hkrati pa opozorila na nujnost uspešne in učinkovite Unije. Potrebna je nova zasnova Evropske unije, ki presega enotni trg EU in vodi v bolj povezano Evropo z resnično fiskalno zmogljivostjo. Njen glavni cilj mora biti izboljševanje življenjskih in delovnih pogojev njenih državljanov. EESO zato meni, da bi bilo treba v procesu konference upoštevati razpoložljive instrumente EU za okrevanje in že vzpostavljeno solidarnost, hkrati pa zagotoviti ekološko trajnost, gospodarski razvoj, družbeni napredek, varnost in demokracijo. EESO poudarja, da mora neposredno sodelovanje organizacij civilne družbe in socialnih partnerjev ter izvoljenih predstavnikov kljub pandemiji ostati prednostna naloga konference, in z veseljem pričakuje začetek konference, da se bo skupaj z vsemi državljani EU zgradila bolj demokratična, učinkovitejša in odpornejša Unija. EESO meni, da bi morala Komisija pustiti mandat konference odprt za vse možne izide, vključno z zakonodajnimi predlogi, pobudami za spremembo pogodb itd.

7.4 Po mnenju EESO dezinformacije neposredno ogrožajo ne le sposobnost ljudi, da sprejemajo utemeljene politične odločitve, temveč tudi projekt evropskega povezovanja in s tem enotnost, blaginjo in globalni vpliv Evropske unije. Slabitev sposobnosti EU za demokratično odločanje je v interesu cele vrste zunanjih sil in skupin skrajnežev, ki nasprotujejo evropskemu sodelovanju in močnejši koheziji. EESO izrecno podpira sedanja prizadevanja EU za boj proti dezinformacijam, tako zunanjim kot notranjim, in Komisijo poziva, naj poskrbi za popolno skladnost s kodeksom ravnanja glede dezinformacij ter posledične zakonodajne ukrepe, za nadaljnji razvoj pred kratkim uvedenega sistema zgodnjega opozarjanja in obveščevalnih enot StratCom ter za razširitev ukrepov Evropske službe za zunanje delovanje, namenjenih boju proti dezinformacijam. Hkrati je treba močno okrepiti ukrepe EU zoper notranje dezinformacije⁽¹⁸⁾.

7.5 EESO odločno podpira predlog Evropske komisije o pripravi akcijskega načrta za evropsko demokracijo, ki bi moral biti obsežen in daljnosežen ter sprožiti spremembe. Zanj je treba zagotoviti finančno podporo in ga usklajevati na medinstitucionalni ravni. S tem načrtom in z njim povezanimi prihodnjimi pobudami bi bilo treba storiti veliko več za zagotavljanje svobodnih in pluralnih medijev, kakovostnega neodvisnega novinarstva in učinkovite ureditve družbenih medijev, zlasti za boj proti dezinformacijam in vključno z ureditvijo spletnega političnega oglaševanja ter odgovornosti za vsebine. Prizadevati bi si bilo treba tudi za posodobitev volilnih procesov in vključevanje oseb, ki jim je bila odvzeta volilna pravica, zlasti invalidov, ter obsežno državljansko vzgojo o Evropski uniji in njenih demokratičnih procesih v vseh državah članicah. EESO želi spomniti na svoj predlog o ambiciozni strategiji EU za komuniciranje, izobraževanje in ozaveščanje javnosti o temeljnih pravicah, pravni državi in demokraciji⁽¹⁹⁾.

7.6 Potrebni so dodatni ukrepi za doseganje svobodnih in pluralnih medijev, kakovostnega neodvisnega novinarstva in učinkovite ureditve družbenih medijev, zlasti za boj proti dezinformacijam in vključno z ureditvijo spletnega političnega oglaševanja ter odgovornosti za vsebine.

7.7 Boljše pravno urejanje in predvidevanje

7.7.1 EESO še naprej poziva k revidirani agendi za boljše pravno urejanje, ki bo vključevala preverjanje trajnosti, da bi zagotovili, da vsa zakonodaja in politike EU prispevajo k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja.

⁽¹⁸⁾ SOC/630 – Učinki kampanj na udeležbo v političnem odločanju (UL C 311, 18.9.2020, str. 26).

⁽¹⁹⁾ UL C 282, 20.8.2019, str. 39, in Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Svetu o nadaljnji krepitvi pravne države v Uniji – trenutno stanje in možni naslednji koraki, 3. april 2019.

7.7.2 EESO se zavezuje, da bo prispeval k uspehu nove platforme *Fit for Future* (Pripravljeni na prihodnost), ki je nadomestila platformo REFIT, in pozdravlja okrepitev svoje vloge v tej platformi z vidika sodelovanja, zastopanja in prispevkov. Nova platforma bo vključila države članice in predstavnike civilne družbe v prizadevanja za poenostavitev in zmanjšanje nepotrebne regulativnega bremena ter za pripravo Evrope na nove izzive v prihodnosti, kot je digitalizacija. Kriza zaradi COVID-19 je pokazala, da je pomembno oblikovati politike in krepiti zmogljivosti na tak način, da bodo primerne za obravnavo prihodnjih negotovosti.

7.7.3 EESO opozarja, da boljše pravno urejanje ne sme biti nadomestilo za politične odločitve in nikakor ne sme privedi do deregulacije niti znižati ravni socialne zaščite, varstva okolja in potrošnikov ter temeljnih pravic. EESO poziva Komisijo, naj revidira smernice in merila zbirke orodij za boljše pravno urejanje, da se v proces ocenjevanja vključijo cilji trajnostnega razvoja, določeni v agendi za leto 2030. V zbirko orodij za boljše pravno urejanje bi bilo treba izrecno vključiti preverjanje trajnosti. EESO ponovno poziva k nadaljnjemu razvoju evropskega ekosistema za ocene učinka in ocenjevanje, da se poveča njegova kakovost in spodbudi aktivno sodelovanje organizirane civilne družbe pri pripravi in izvajanju zakonodaje ⁽²⁰⁾.

7.7.4 EESO predlaga Komisiji, naj za okrepitev participativne demokracije javna posvetovanja (zaradi njihovih omejitev) kombinira z *ad hoc* okroglimi mizami ustreznih zainteresiranih strani, kot so socialni partnerji in organizirana civilna družba.

7.7.5 Vključitev organizacij civilne družbe v oceno učinka in strateško predvidevanje bi bilo treba okrepiti, da se pri pripravi prihodnje zakonodaje in politik v novih razmerah po pandemiji COVID-19 zagotovi upoštevanje njihovega strokovnega znanja in izkušenj na lokalni ravni.

7.7.6 Med žrtvami neenakosti in pomanjkljivosti sistema so tudi organizacije civilne družbe. Njihova sedanja in prihodnja sposobnost odzivanja na potrebe je ogrožena zaradi pogosto pičlih in nestabilnih finančnih virov. Ta problem je treba odpraviti tako, da se zanje zagotovi mehanizem financiranja. Delovni program Komisije za leto 2021 po krizi je velika priložnost za pregled sodelovanja EU z organizacijami civilne družbe v smislu bolj trajnostne in strukturne finančne podpore v primerjavi s projektnim financiranjem.

V Bruslju, 16. julija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽²⁰⁾ INT/886 – Boljše pravno urejanje: pregled stanja (UL C 14, 15.1.2020, str. 72).